

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости божијој и вољи народа

БЕЉАК СРПСКИ.

На предлог нашег министарског савета,
На основу члана 56 устава
Паредили смо и наређујемо, следећа одређења
о реквизицији, што ће силу закона имати.

I. Шта је реквизиција и какве је има.

Чл. 1. Реквизиција је изузетно право, које се у време рата даје извршној власти и њеним опуномоћеним органима, да у случају нужде, кад се ратне потребе не могу редовним начином да набаве, и подмире, — узму што од имања грађана или да захтевају и прибаве од ових друге законом одређене услуге накнађавајући их за све оно, што се у смислу овог закона накнађити мора.

Ово је право законито само у границама овим законом одређеним.

Чл. 2. Реквизиције су: опште или месне.

Чл. 3. Опште се реквизиције врше или по целој земљи (територијуму) или по већем делу њеном, у цели, да се снабдеју магацини са потребним предметима, или да се организују опште службености и спомоћна средства за рат.

Чл. 4. Цел је месним реквизицијама, да добаве предмете од прве потребе за свакодневну употребу армије, дивизије бригаде или одреда (деташмана), при кантоновању, логоровању или биваковању. Месне реквизиције морају се ограничити на она места, која су под моћним утицајем власти, која врши ове послове — реквирира. —

II. Над каквим предметима има места реквизицијама општим и месним.

Чл. 5. Општој реквизицији има места кад је потребно:

1-во. Да се набави сваковрсна храна, материјал и предмети од прве потребе за војску, кад није могуће да се то другим начином набави.

2-го. Да се набаве коњи јахаћи, товарни и телећи; мазге, телећа стока, амови и други прибор коњски и кола за транспорт.

3-ће. Да се употребе редовна (комуникациона) саобраћајна и (транспортна) преносна средства на жељезницама, сувоземним путовима, на рекама и каналима. Администрације жељезница морају увек бити у довољној мери снабдевене са покретним мате-

ријалом потребним за удешавање вагона, за пренос људи и стоке.

Чл. 6. Месној реквизицији има места кад је потребно: добављање и употреба предмета означених у предидућем члану и осим тога:

1-во. Свакодневне хране за људе и коње.

2-го. Добављање кола или теглеће и товарне стоке под најам.

3-ће. Редовно сечење дрва по приватним, манастирским и општинским забранима и жетва по њивама и косидба по ливадама.

4-то. Предмети постељни и за завој, или лекови, потребни за болнице и амбуланције.

5-то. Станови за људе и коње у случају кантоновања.

6-то. Уступање локала подесних за магацине, болнице и амбуланције.

7-мо. Добављање материјала потребног за оправку путова, вештачких грађевина, жељезница или телеграфа.

8-мо. Добављање радника за сахрањивање мртваца, за чишћење бојишта у погледу санитетском, за подизање браничких (фортификаторних) утврђења и за радове око њих, као и за службу на постајама (станицама) и у сталним магацинима.

9-то. Добављање путовођа за вођење колона и скоротеча за кореспонденцију.

Чл. 7. Независно од онога на што дају право горњи чланови 5. и 6. у свакој вароши, коју је оп-

села или блокирала непријатељска војска, може се и сав материјал, оснажи и рана, што су нужни за издржавање, одећу, опрему, наоружање, као и за одбрану вароши, реквизирати (заузети или узети) било за војну службу, било за заједничко издржавање становника и ратника.

Чл. 8. Кад год се реквизирају кола (са запрегом) или само запрега или товарни коњи у намери да се организује служба стално или на дуже време, то треба да се тај реквирирани материјал откупи. Реквизиције на најам, ограничеће се на привремене преносе који неће трајати дуже од петнајест дана. После тог рока, кола са запрегом или сама запрега или товарни коњи, одустиће се или ће се заменити другима. Ако би какве преке околности налагале да се и даље задрже, то ће се реквизиција обнови.

Чл. 9. Нико није дужан, да би одговорио реквизицији, да куповином, или дугом, или најмом себи прибави оно, што донета он сам нема у време реквизиције.

III. Право реквирирања.

Чл. 10. Ово право има своју силу и важност за изузетне ратне прилике и за случаје преке потребе. (чл. 16.)

Право опште реквизиције почиње и може само књаз указом на предлог министра војеног а по са слушању министарског савета наредити.

Но изузетно за особене прилике на основу овог закона имају право општу реквизицију да учине:

а. Главни заповедник у пријатељској земљи, који је дужан да се договори са тамошњом владом ако то није предходном конвенцијом уређено.

б. Главни заповедник у земљи непријатељској, и заповедници појединих армија или дивизија који у непријатељској земљи независно дјејствују — оперирају — и

в. У приликама у члану 7. побројаним, официр који командује тамо наведеним положајем, врши право опште реквизиције над свима предметима и потребама, која обухваћа чл. 7.

Право одређено и дозвољено у овом члану, не може ни у ком случају онај који га има пренети на другог.

Чл. 11. Месне реквизиције има право да чини сваки заповедник армије, дивизије, бригаде, резерве као и заповедници на етапним линијама, и оних оделења која су засебан какав задатак добила. Ово се право простиже само на потребе које су непосредно и свакодневно нужне трупама или војним заводима.

Чл. 12. Заповедници којима је дато право да чине месне реквизиције, могу то право стално пренети на званичнике интендантске који су у њиховој команди. Свако друго опуномоћивање за ово, мора бити за сваки случај нарочито дато.

Чл. 13. У одсуству надлежних власти означених у члану 11. и само у случају ирреке потребе, овлашћују се да чине месне реквизиције на своју личну одговорност:

1-во. Заповедници артиљерије и инжењерије.

2-го. Заповедници било какве колоне, било каквог редовног постојећег оделења.

3-ће. Старешине амбуланције, железница, телеграфа и пошта.

Поједини војници, тренари (они који изостају за трупом самовољно) мародери (они који се самовољно удаљавају од својих трупа те тумарају по околини и пљачкају) и разбегли војници, ни у ком случају немају право да реквизирају.

Чл. 14. У случају кад се мобилише сва активна било народна, било стајаћа војска, право реквизирања може се применити на целу земљу од дана, кад издаје указ, којим се наређује то мобилизовање. Ово право престаје, кад се сврше непријатељства а у дан који владалац указом одреди.

Чл. 15. Право реквизиције у границама овог закона постоји увек на целом непријатељском земљишту које је поседнуто. Кад је потребно, закључиће се путем дипломатским конвенција са савезничким владама или са државама неутралним ради примене, у тим земљама оних наређења, која одређују реквизицију на српском земљишту.

Чл. 16. Кад се почасти мобилише оружана сила у буди којој цели, право реквизирања огра-

ничава се само на месне реквизиције и то строго на она места, која су поседнута са мобилизованим трупама.

Чл. 17. Сваку реквизицију треба објавити онима којих се тиче — осим случаја крајње немогућности, — на писмено, у ком треба да је означено: шта се тражи, када, и где да се преда.

IV. Извршење реквизиције.

Чл. 18. Свака реквизиција, општа или местна врши се преко дотичних општинских власти, осим, кад би се у каквом упућу или заповести, другаче наредило. Налогe за реквизицију достављаће искључно дотичне управне власти општинским властима, које се имају бринути о разрезивању, добављању, издавању, одостоверавању и наплаћивању реквизиција.

Чл. 19. Кад се чини општа реквизиција, то ће министар војни у свом наређењу нарочито одредити начин, како ће се извршити и предати под надзором грађанских власти и официра или војних званичника за ту цел одређених.

Код местних реквизиција власт која реквизира она и надзирава разрезивање и ускорава извршење.

Чл. 20. На све оно, што је реквизицијом примљено, мора издати признаницу онај, који је примио. То издавање признаница обавезно је у српској војсци и на земљишту непријатељском.

Чл. 21. Признанице те, у колико је могуће, треба да су печатане, и у њима треба да је наз-

начено од кога и преко кога је примљено колико и чега, за тим време примања и даље потпис и печат онога који је примио.

Чл. 22. Признанице у горњем члану напоменуте исплаћиваће се на државној каси само онда, ако их је потврдио војни рачунски званичник, који иде с трупом, или кад овога нема, онда ма који други који је за то назначен.

Чл. 23. Кад због преких околности, становници, оно што се реквизира предају непосредно трупама или другим војним заводима, без да је местна реквизиција могла бити правилним начином објављена општинским властима, то ће ове ипак захтевати признанице сходно члану 22. те да би добили наплату.

Чл. 24. Кад у случају, који је предвидео преддући члан, команданти трупа или старешине завода не би хтели да издаду признанице, или кад би их издали но на мање него што су доиста примили, то је дужност интенданског званичника или његовог заступника, да у присуству једног изасланика од стране заповедништва на захтев општинске власти или оштећених грађана, састави кратак протокол, у ком ће се оценити количина примљених ствари и који ће служити у место признанице. С тога команданти трупа или старешине завода, који су противно напред изложеним прописима радили, поред тога што кривично одгорарају за злоупотребе војене силе, дужни су да плате и учињене штете.

Ако су у овом случају реквириране такве ствари које су наметане на потрошак, па је на горњи начин, одоверени потрошак већи, него што је дотична страна имала право да га узме; онда ће се сувишак наплатити од прве плате свију оних части, које су га потрошиле, а сразмерно њиној бројној јачини (ефективу).

Но и у овом случају онај који је злоупотребио или прекорачио своју власт, подлежаће кривичној одговорности. (Види члан 37).

У сваком случају онај, који је овлашћен да реквизицију може учинити као и они који такову врше, одговорни су за штете, које узроком њиховим буду учињене. Но са овим не скида се са државе одговорност за накнаду ако су дотични органи своју власт злоупотребили, и држава дужна је, да без изговора плати накнаде, које се у границама овог закона платити морају.

Чл. 25. Кад не би било интенданског званичника или његовог заступника, онда ће општинска власт сама саставити такав протокол, но под строгим обвезношћу, да покаже име и чин команданта трупе, или бар да означи одељење коме он припада.

Чл. 26. Протоколи о којима је реч у члану 25. и 26. шаљаће се у копији преко окружног начелства министру војном, који ће за тим предузети мере, које захтевају интереси дисциплине и грађанска безбедност.

Чл. 27. Ако би се десило, да ко год, који реквириране предмете прима, не изда признаницу или

је изда на мању количину од примљене; зато што је преким околностима или хитњом био спречен, или сметен, и то се докаже, — онда ће се испунити исте формалности, које се по члану 25. овог закона захтевају с том разликом, што у овој прилици, не ће узети мањак, платити части војске, које су предмете потрошиле, својом платом, већ таква накнада падаће на терет државе.

Чл. 28. И од општина и од грађана примаће се потраживања за наплату онога што су услед реквизиције предали, само ако докажу да су доиста предали, т. ј. ако покажу или признанице, сходно чл. 21. или протоколе напоменуће у члановима 24, 25 и 27. Налог за реквизицију не може се примити као докуменат дуговања осим ако на истоме има и доказ да је извршен.

У главном овај налог служи као доказ да је онај који је на то овлашћен и испунио своју дужност како треба и благовремено, па за то треба да је у свему опредељив и подпун. (Чл. 17.)

Чл. 29. Не ћеју се сматрати као реквизиција и по томе нема накнаде за штете проузроковане проласком ратујуће војске или догађајима ратним, као што су: губитак усева, квар вештачки путова и други грађевина, паљевине, војна опустошења, разорења и т. д.

Но у колико су стаповници у таквим местима и пределима били пријатељски спреам српске војске расположени и чинили услуге српској или савезни-

чкој војсци на могуће начине, у толико имаће изглед на милостињу од српске државе, само она лица која су због тога или осиротила или лишена средстава за израну домаће чељади.

На против српски грађани, од којих су узете зграде за потребу ратних специјалних завода или су узете, да се склони храна, муниција и други материјали и најпосле која су извесне предмете и ствари на послугу дала, па се ратним догађајима упропасте, имају право на накнаду по процени.

V. Цене реквизиција.

Чл. 30. Право реквизирања доноси собом и право одређивања цене за реквизирање предмета. Но при свем том, како у својој тако и у земљи пријатељској, цена ће се одређивати у договору са надлежним грађанским властима.

Чл. 31. За све оно што се путем реквизиције узима од грађана за војне или ратне потребе или што се захтева од грађана српских, цена ће се одређивати на један од ова два начина:

1-во Одређеном сталном таксом од министра вјног. Ова такса одредиће се на основу приближних пределних цена, које се званично прибаве од окружних полицијских власти, које ће у споразумењу са тамошњом војеном влашћу цене појединих предмета и потреба одредити.

2-го. Непостоји ли овако стално уређена такса која је за све вршиоце реквизиција обавезна у од-

ређеним границама, онда цене, оних потреба, које се вештачким увиђајем могу знати и оценити, као што то нарочито код узимања стоке мора да буде: — одређиваће цену такву три вештака, које месна полицијна и војена власт изберу и ако на ову цену пристане вршиоц реквизиције обавезна је за обе стране, т. ј. за државу и оног од ког се потребе узимају или захтевају. За ове прилике ако се узимају предмети или се захтева услуга, у којим потребама познате су свакидашње цене оног места гди се реквизирање врши, онда ће такву одредити месна окружна или српска власт, месна војена власт, главни кмет и двојица општинара или имућна грађанина, управљајући се по ценама, које су међу грађанима, пролазне и управо тражњом и понудом таксиране.

Овако утврђена цена служиће као стална такса осим ако наступи време да усвојене цене у међусобним односима грађана падну или се покажу да су јевтиније; онда ће се приступити новом одређивању такса на исти предходећи начин.

Сваки пут, кад се цене овако утврде, једна листа ценовника, шаљаће се министру војеном.

Чл. 32. Свака транспортна служба која не прелази десет сати (тамо и амо) и због које реквизирано грађанин није задржан ни од своје куће дуже од двадесет и четири сата, извршиће се *безилатно*.

Исто тако општине могу бити подвргнуте да *позајме* (безплатно) простирку потребну за болничне потребе и да даду бесплатно потребне раднике за

санитетску чистоћу или за укопавање мртваца, да даду путовође или скоротече. У опште неће се давати некаква накнада за обиталиште при кантоновању као и за зграде или здања која служе за канцеларије, за ансене, за стражаре, за трупе које су на маршу, па се ради одмора или преноћишта по кућама војници разместе.

VI. Плаћање реквизиција.

Чл. 33. На земљишту свом, савезничком или које се као таково сматра реквизиције ће се плаћати, но поступнице, према повчаним средствима, која држава има на расположењу.

Влада може решити, кад стање државне касе буде то захтевало, да се са реквизиционим признаницама, које је држава дужна да исплати, исплаћује порез, и у овом случају нарочита ће наставлења одредити начин како да се примени та мера.

Чл. 34. На непријатељској земљи, главни заповедник ће решити, да ли има места, да се на њу примене ратни закони, у ком су случају реквизиције бесплатне. Осим овог случаја, оне ће се или исплаћивати или ће се примати за наплату порезе. Но у овом случају терет порезе наредиће онолики, колики је у држави коју служи.

Чл. 35. Исплаћивање општих реквизиција које се неће узимати у место порезе, биће у форми која ће се прописати нарочитим упутом.

Месне реквизиције које неће замењивати ни порезу ни прирезе, исплаћиваће кад год је то могуће, војни чиновници; иначе ће се предузети потребне мере у цели те исплате на комуникационим линијама војске, или у територијалним поделењима. Ова ће се наређења примењивати и на непријатељској земљи кад реквизиција није бесплатна.

Чл. 36. Општине примају саме новац за предане предмете и за транспорте које су извршиле.

VII. Казни.

Чл. 37. Сваки војник који би у име државе и за њу чинио реквизиције, а за то није био овлашћен; или који би прешао границе власти, коју му је закон дао, или који неби хтео да изда признанице на примљене предмете, према својству кривнице подлежаће одговарајућим казнама војено судског законика за злоупотребу војене силе или за непопушност и то:

а. Ако ко није био овлашћен да за државу чини реквизиције, по начину и времену и месту како је предмете узимао подлежаће или казнима за плаћање одређеним (§§. 184, 185, 186. и 137.) или казнима за отимање, ако је узете предмете на своју корист употребио. (§. 188.)

б. Ако је онај који је овлашћен да реквизиције чини у име државе без нужде потребе увеличао или за удјејство више наредбе насилје упо-

требио, или је узете предмете на своју корист обраћао подлегаће казнима §§. 191 и 192, и

в. Ако ова лица у предходећој тачци означена на узете предмете не издају признанице, казни ће се за непослушност по тачци б. 166. или ако је овака радња дала повода неверовању и одказивању реквизиционих подпора, подлегаће казни тачке в. реченог §. са погледом на зле последице које су отуда произишле или произићи могле, (ова наређења налазе се у пројекту војено судск. зак.)

Чл. 38. За извршење реквизиције, општине су одговорне укупно и за сваког појединог, због одрицања или осведочене нехатности закашњене или неизвршене реквизиције, ставља општини тај терет, да јој се тражени предмети узму начином извршне власти и да јој се терет овај повећа. Но овај терет по вредности несме прећи вредност тих предмета, које она није издала н. пр. петнајесто-дневну кирју за кола или (товарне коње) ако је то тражено било.

Чл. 39. Пуноважна и закона наређења при општој реквизицији извршују извршне земаљске власти и у првом реду такво извршење ове реквизиције наређује начелство окружно, призивајући у помоћ војну власт. А повећане терете одређује министар војени, који се даље извршују редовним начином.

Но, при местној реквизицији наређено реквирирање извршује она власт, која иначе реквирира. И

у овој прилици, повећане терете одређује министар војени, но тада извршење овог наређења ради озбиљнијег удјелествовања наредбе, може предати другим извршним органима а не општинској власти, која је докле таква наређења вршила.

У непријатељској пак земљи ове повећане терете одређује заповедник армије или засебне дивизије, у виду ратног намета, с тим, да употреби ако треба, и друга средства, која дозвољавају ратни обичаји.

Чл. 40. Општине на земљишту српском противу реквизиционих терета, могу се жалити државном савету. Но та жалба, не може никад обуставити одузимање предмета, начином којим се извршне власти законом служе.

Чл. 41. Свако оно лице које неби хтело да објави општини да има, или би прикрило рану, и друге предмете као и транспортна средства која има; даље које неби хтело добровољно и родољубиво да испуни реквизиције општинских власти, и да поднесе терете за које ће у смислу овог закона бити накнађено, или ненакнађено, само ће бити узрок, што ће извршна власт одма сама собом пристуити извршењу наређене реквизиције, начином који јој закон овај даје.

Но поред тога, таково лице за овака дела казниће се према злу и опасностима гди се чине, по §§ 268 и 269 војног судског законика (види пројект војено судског зак.)

Чл. 42. Сваки онај, који је привремено реквириран да с колима, или с товарним коњима, или ма каквим преносним средствима подмири извесну потребу на ванусти службу за коју је реквириран, или се од ње уклони или бега, као и она лица којима је предано и поверено извршење реквизиције, казниће се по § 268. в. суд. зак. према унутству § 270. (вјди пројект војено судског зак.)

Губитак телеће или товарне стоке и кола, који би се могао десити услед таквог бегства, неће никад пасти на терет држави.

VIII. О осуству.

Чл. 43. У време рата, сваки становник какве општине дужан је, кад осуствује, да има свог заступника, јер иначе губи свако право на доцнију жалбу противу извршене реквизиције или штете признате.

Осуствовање, па било својевољно или не, неослобођава грађане од заједничких терета реквизиције.

IX. Закључење.

Чл. 44. Ово наређење ступа у живот од данас, кад се књажевим указом прогласи ванредно или ратно стање и важиће до дана кад се књажевим указом прогласи, да је престало ратно стање.

Препоручујемо нашем министру војном, да овај закон обнародује, а свима нашим министрима, уко-

лико се кога тиче, да се о извршењу његовом старају; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се поковавају.

17. Јуна 1876.
у Београду.

М. М. Обреновић с. р.

*Председник министарског савета
министар грађевина*

СТЕВ. МИХАИЛОВИЋ с. р.

*Министар иностраних дела и по
потреби заслужних председника
министарског савета*

ЈОВ. РИСТИЋ с. р.

Министар правде

ЈЕВРЕМ ЈРУЈИЋ с. р.

Министар унутр. дела

РАД. МИЛОШКОВИЋ с. р.

*Министар војна, почасни ађутант
Високе Савезности, артиљеријски
пуковник*

ЈИХ. НИКОЛИЋ с. р.

Министар просв. и црква дела

А. ВАСИЉЕВИЋ с. р.

Министар финансије

В. ЈОВАНОВИЋ с. р.